

Lieta C-680/20**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2020. gada 15. decembris

Iesniedzējtiesa:*Consiglio di Stato* (Itālija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2020. gada 7. decembris

Apelācijas sūdzības iesniedzējs:*Unilever Italia Mkt. Operations Srl***Atbildētāja apelācijas tiesvedībā:***Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato***Pamatlietas priekšmets**

Apelācijas sūdzība par *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio* [Lacio Reģionālās administratīvās tiesas] spriedumu, ar ko ir noraidīts apelācijas sūdzības iesniedzēja prasības pieteikums par lēmumu par soda uzlikšanu, kuru *Autorità garante della Concorrenza e del Mercato* [Konkurences un tirgus uzraudzības iestāde] pieņēma attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju par dominējošā stāvokļa [aunprātīgu izmantošanu iesaiņotā saldējuma [jeb rūpnieciski ražotā porciju saldējuma] izplatīšanas un tirdzniecības mazumtirgotājiem valsts tirgū.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

LESD 101. un 102. panta interpretācija saskaņā ar LESD 267. pantu.

Prejudiciālie jautājumi

1) Izņemot sabiedrību kontroles gadījumus, kādi ir būtiskie kritēriji, nosakot, vai līgumiska koordinācija starp saimnieciskās darbības subjektiem, kuri formāli ir

autonomi un neatkarīgi, rada vienu ekonomisko vienību LESD 101. un 102. panta izpratnē; it īpaši, vai zināmas iekļaušanās cita uzņēmuma komerciālās izvēlēs esamība, kas ir tipiska komerciālās sadarbības attiecībām starp ražotāju un izplatīšanas starpniekiem, var tikt atzīta par pietiekamu, lai minētos subjektus kvalificētu kā vienas ekonomiskās vienības daļu; vai arī ir nepieciešama “hierarhiska” saikne starp diviem uzņēmumiem, par kuru liecina tāda līguma esamība, saskaņā ar kuru vairāki autonomi uzņēmumi “pakļaujas” viena no šiem uzņēmumiem vadības un koordinācijas darbībai, tādējādi pieprasot no Konkurences uzraudzības iestādes pierādījumus par vairākām sistemātiskām un pastāvīgām ievirzošām darbībām, kuras var ietekmēt uzņēmuma vadības lēmumus, proti, stratēģiskas un operatīvas finansiāla, rūpnieciska un komerciāla rakstura izvēles?

2) Vai, lai izvērtētu ar ekskluzivitātes noteikumiem radītā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgās izmantošanas esamību, LESD 102. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Konkurences uzraudzības iestādei ir pienākums pārbaudīt, vai minēto noteikumu iedarbība ir tāda, kas izslēdz no tirgus tikpat efektīvus konkurentus, un detalizēti pārbaudīt puses iesniegtās ekonomiskās analīzes par apstrīdētās rīcības faktisku spēju izslēgt no tirgus tikpat efektīvus konkurentus; vai arī gadījumā, ja pastāv izslēdzoši ekskluzivitātes noteikumi vai rīcība, kas ietver vairākas ļaunprātīgās darbības (lojalitātes atlaides un ekskluzivitātes noteikumi), Konkurences uzraudzības iestādei nav nekāda juridiska pienākuma pretmonopola [tiesību] pārkāpuma konstatējumu pamatot ar tikpat efektīva konkurenta kritēriju?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 101. un 102. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Legge 10 ottobre 1990, n. 287 – Norme per la tutela della concorrenza e del mercato [1990. gada 10. oktobra Likuma Nr. 287 Par konkurences un tirgus aizsardzību] 3. pants: “Viena vai vairāku uzņēmumu dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana valsts tirgū vai nozīmīgā tā daļā ir aizliegta [..]”.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Unilever Italia Mkt Operations srl* (turpmāk tekstā – “*Unilever*”) ir uzņēmums, kas nodarbojas ar plaša patēriņa produktu ar labi pazīstamiem zīmoliem, piemēram, saldējuma nozarē, *Algida* un *Carte d’Or*, izstrādi un mārketingu. *La Bomba snc* ir uzņēmums, kas ražo saldētas sulas saldējumu (*ghiaccioli*) un darbojas dažos Centrālītālijas reģionos.
- 2 Sūdzībā, kas iesniegta *Autorità garante della Concorrenza e del Mercato* (turpmāk tekstā – “*Autorità di concorrenza*”), *La Bomba* sūdzējās, ka pēdējo gadu

laikā *Unilever* esot pieprasījis peldvietu operatoriem un bāriem, kuri ir tā mazumtirgotāji, nepārdot kopā ar tā produktiem arī *La Bomba* zīmola saldētas sulas saldējumus, pat atsevišķos ledusskapjos, draudot vairs nepiemērot norunātās atlaides vai uzteikt pārdošanas līgumus un turklāt uzlikt soda maksājumus.

- 3 *Autorità di concorrenza* konstatēja, ka *Unilever* piekopa stratēģiju, kura izslēdza konkurenci, kas ir balstīta uz sniegumu; tādēļ uzlika tam naudas sodu un lika pārtraukt rīcību, kas tika uzskatīta par nelikumīgu pamatojoties uz šādiem secinājumiem: a) konkrētajā tirgū *Unilever* ir dominējošs stāvoklis; b) 150 vietējie *Unilever* izplatītāji (turpmāk tekstā – “dīleri”) nav patstāvīgi uzņēmumi un to uzņēmējdarbības prakse ir piedēvējama *Unilever*; c) *Unilever* un tā dīleru rīcība tirgū – kura it īpaši ietvēra preču ekskluzivitātes pienākuma paredzēšanu un atlaižu un kompensāciju piemērošanu atkarībā no apgrozījuma mērķu sasniegšanas – ir uzskatāma par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē.
- 4 *Unilever* apstrīdēja lēmumu par soda uzlikšanu *Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio*. Apelācijas sūdzība par minētās tiesas noraidošu spriedumu tiek izskatīta iesniedzējtiesā, *Consiglio di Stato* [Valsts padomē].

Apelācijas sūdzības iesniedzējas pamatlietā galvenie argumenti

- 5 Apelācijas sūdzības iesniedzējs it īpaši apgalvo, ka tika pieļautas metodoloģiskās kļūdas konkrētā tirgus definēšanā (par iesaiņotā saldējuma aizstājējproduktu bija jāuzskata arī sveramais saldējums) un ģeogrāfiskā tirgus definēšanā (bija jāņem vērā nevis visa valsts teritorija, bet vietējais tirgus), kā arī vairākos aspektos ir ticis pārkāpts LESD 102. pants: a) *Unilever* neesot dominējošā stāvokļa; b) tā vietējie dīleri katrs savā zonā esot patstāvīgi atbildīgi par *Unilever* produktu tirdzniecību, tādējādi to rīcības sekas nevarot tikt piedēvētas minētajam uzņēmumam; c) *Autorità di concorrenza* praksē neesot izmērijusi *Unilever* piedēvētās rīcības spēju izslēgt no tirgus tikpat efektīvus konkurentus (ekskluzivitātes līgumi starp *Unilever* un mazumtirgotājiem aptvēra tikai 0,8 % no visām tirdzniecības vietām Itālijā, salīdzinot ar 8 %, kurus aptver ekskluzivitātes līgumi, kurus dīleri ir noslēguši ar saviem klientiem), kā arī neesot līdzsvarojusi tās apgalvoti pret konkurenci vērsto ietekmi ar konkurenci veicinošo ietekmi, kas ietver produktu izplatības paplašināšanu un cenu samazināšanu operatoriem un patērētājiem.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Kaut arī praksē ļaunprātīgo rīcību, uz kuru norāda *Autorità di concorrenza*, šajā gadījumā veica nevis *Unilever*, bet tā dīleri, tajā tika apsūdzēti tikai *Unilever*, pamatojoties uz pieņēmumu, ka pēdējais minētais un tā dīleri ir saistāmi ar vienu ekonomisko vienību. Neskarot apstākli, ka valsts tiesai ir jurisdikcija pārbaudīt faktiskos apstākļus attiecībā uz līgumisko attiecību starp *Unilever* un tā dīleriem saturu, no tiesību viedokļa rodas nepieciešamība precizēt jēdzienu “uzņēmums”

un “ekonomiskais aģents” pretmonopola tiesību izpratnē un kritērijus nelikumīgas rīcības subjektīvajai attiecināšanai. It īpaši ir jāprecizē, iestājoties kādiem nosacījumiem, formāli autonomu un neatkarīgu saimnieciskās darbības subjektu koordinācija ir tāda, kas veido vienu lēmumu pieņemšanas centru, kā rezultātā viena subjekta rīcībā var apsūdzēt arī otro subjektu.

- 7 Iesniedzējtiesa vispirms atsaucas uz pastāvīgo Tiesas judikatūru par viena lēmumu pieņemšanas centra identifikāciju uzņēmumu grupu gadījumā, koncentrējoties uz nepieciešamību pierādīt praksē mātesuzņēmuma noteicošās ietekmes faktisku īstenošanu pār meitasuzņēmumu (spriedumi *Areva* u.c., apvienotās lietas C-247/11 P un C-253/11 P, *Schindler Holding Ltd*, lieta C-501/11, *Dow Chemical*, lieta C-179/12 P). Pēc tam tā norāda, ka Itālijas komercietībās *de facto* vai *de jure* akciju kontroles situācijās pastāv likumiska prezumpcija par uzņēmumu vadības un koordinācijas darbību, savukārt, ja pēdējā minētā pamatojas uz līgumu ar minētajām sabiedrībām vai uz to statūtu noteikumiem, tā ir jāpierāda (Itālijas Civilt kodekss [*Codice civile*], 2497. *sexies* un 2497. *septies* pants, 2359. pants).
- 8 Attiecībā uz līgumiskās koordinācijas gadījumiem, kā šajā lietā, iesniedzējtiesa norāda, ka visas komerciālās sadarbības attiecības, arī tās – kas šajā gadījumā ir būtiskas – kuru pamatā ir pilnvarojums pārdot, raksturo pilnvarotāja zināma principiāla iejaukšanās starpnieka veiktajā pakalpojuma izpildē. Tomēr tās ne vienmēr rada vadības darbību, bieži aprobežojoties ar darba sadalījuma starp lieliem uzņēmumiem un vidējiem un maziem uzņēmumiem īpašas formas regulēšanu. Autonomija var nebūt absolūta, piemēram, ja dīleris dažās saņemtajās instrukcijās sastopas ar ierobežojumiem, taču tas neapšaubā to, ka uzņēmējam ir komerciāla un lēmumu pieņemšanas neatkarība un tieša atbildība par izmaksām un riskiem, kas ir saistīti ar tā biznesu. Faktiski klasiskā gadījumā tirdzniecības dīleris neaprobežojas tikai ar to, ka nodibina kontaktus starp divām pusēm, kuras noslēdz pārdošanas līgumu, kā savukārt to dara aģents, kas atvieglo turpmāko līgumu noslēgšanu starp pasūtītāju un trešajām personām, bet gan pats pērk preces no pilnvarotāja un pārdod tālāk trešajām personām, ar pienākumu reklamēt preces, un iekasē starpību starp pirkuma cenu un tālākpārdošanas cenu.
- 9 Šādos apstākļos pirmajā jautājumā iesniedzējtiesa būtībā jautā, kādai strukturālai saiknei teorētiski ir jābūt starp ražotāju un tā starpniekiem, lai veidotu vienu ekonomisko vienību konkurences tiesību izpratnē. Vai normāla iejaukšanās minētajās komercattiecībās ir pietiekama, vai drīzāk ir vajadzīga viena vai vairāku uzņēmumu patiesa pakļaušanās citam, kas ir jāpierāda ar formāliem aktiem (kā lēmumiem vai līgumiem), vai arī vienkārša ievirzīšana (instrukcijas, darbības kārtība, darba rīkojumi), kas var būtiski ietekmēt tirdzniecības starpnieka uzņēmējdarbības lēmumus.

Minētais konstatējums ir vēl jo svarīgāks, jo attiecīgajam naudas sodam ir arī “krimināltiesisks” raksturs (jo tas ir “sodošs”, ņemot vērā tā kopējo summu) Eiropas Cilvēktiesību aizsardzības konvencijas 7. panta izpratnē, un tātad to var uzlikt vienīgi likumā paredzētos gadījumos un laikos.

- 10 Otrās ar interpretāciju saistītās šaubas, kuras iesniedzējtiesa izklāsta otrajā jautājumā, attiecas uz pārkāpuma objektīvu elementu un konkrēti uz pierādīšanas standartu, kas pretmonopola iestādēm ir jāievēro, lai pierādītu izslēdzoša rakstura ļaunprātīgās rīcības. Tāpat kā lietā C-377/20, kas šobrīd tiek izskatīta Tiesā, *Consiglio di Stato* jautā, vai – kaut arī pastāv rīcība, kura teorētiski var radīt ierobežojošu iedarbību – tomēr ir pieļaujami sodītā uzņēmuma iesniegtie pierādījumi, ka praksē nav notikusi nekāda ierobežojošā iedarbība.
- 11 Lai noteiktu, kāda nozīme esošajai vai iespējamajai ietekmei uz konkurenci būtu jāpiešķir vērtējumā LESD 102. panta izpratnē, iesniedzējtiesa it īpaši atsaucas uz spriedumu *Intel* (lieta C-413/14 P). Komisijas skatījumā, uzņēmums *Intel*, kas ir līderis datoru procesoru tirgū, izmantoja atlaižu un maksājumu sistēmu, lai ekskluzīvā veidā veiktu piegādes datoru ražotājiem un izslēgtu no šo preču tirgus konkurentu. Ņemot vērā šādu būtību pret konkurenci vērsto rīcību, Vispārējā tiesa izslēdza, ka, lai konstatētu tās ļaunprātīgo raksturu, bija jāpārbauda tās esošā vai iespējamā ietekme uz konkurenci, izvērtējot visus konkrētās lietas apstākļus. Savukārt Tiesa šo atturēšanos atzina par nederīgu un secināja, ka ir jāņem vērā *Intel* argumenti, kuru mērķis ir norādīt uz iespējamām Komisijas kļūdām, analizējot aplūkotās lojalitātes atlaižu sistēmas spēju izstumt no tirgus vismaz tikpat efektīvus konkurentus (“AEC-tests”).
- 12 Atsaucoties uz minēto spriedumu *Intel*, apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvo, ka *Autorità di concorrenza* nebija izdarījusi nekādu analīzi par *Unilever* rīcības sekām praksē (tātad par izslēdzošo seku neesamību salīdzinājumā ar tikpat efektīviem tā konkurentiem) un par atbilstošām konkurenci veicinošām sekām (par kurām liecinot pētījums, kuru *Unilever* pasūtīja autoritatīvā ekonomisko konsultāciju birojā). Turpretī *Autorità di concorrenza* uzskata, ka spriedumā *Intel* izteiktie principi šajā gadījumā nav piemērojami, jo tie esot piemērojami tikai attiecībā uz ļaunprātīgu izmantošanu, kas veikta, izmantojot lojalitātes atlaides; Tiesa esot vienīgi konstatējusi Vispārējās tiesas “formālu kļūdu”, neizskatot prasītāja iebildumus par AEC-testu; katrā ziņā nevienā testā nevarētu analizēt vienlaicīgi vairākas ļaunprātīgās darbības.
- 13 Šādos apstākļos iesniedzējtiesa vēlas saprast, vai – kā to apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējs – sprieduma *Intel* principi ir attiecināmi arī uz ekskluzivitātes noteikumiem vai uz rīcību, kas sastāv no vairākām ļaunprātīgām darbībām, un, vajadzības gadījumā, kādos gadījumos vai ar kādiem nosacījumiem varētu tikt izslēgta AEC-testa vai uzņēmuma iesniegto pētījumu un atzinumu nozīme. It īpaši, vai *Autorità di concorrenza* vērtējums, kas izslēdz AEC-testa un pētījumu ar līdzīgām funkcijām nozīmi tādos gadījumos kā šajā lietā, ir likumīgs, ņemot vērā spriedumu *Intel*.